

Toen ontblootte de laatste zijn borst, en riep met vaste stem: „Gij schiet niet goed — hier klopt het Duitsche hart!” En het Fransche lood doorboorde zijn borst.

Dát was het lot dezer dappere mannen! Er steeg een smartkreet op, toen zij vielen. En Napoleon werd hun moordenaar genoemd.

Doch zooals het bloed der martelaren het zaad is der Kerk, zoo is het bloed der helden het zaad van het Vaderland. Deze mannen waren gevallen voor vrijheid en recht; — vier jaar later luidden van de Duitsche bergen reeds de blijde klokken der vrijheid en der verlossingen. En de daad van Schill en diens helden leeft in de Duitsche liederen voort.

L. P.

„BESCHERMER VAN HET GELOOF.”

De trilogie is thans voltooid.

Miss *Gabrielle Margaret Vere Campbell*, die onder den schuilnaam *Marjorie Bowen* eerst gaf „Ik zal handhaven,” daarna „De Beschermers van het Geloof,” voleindde haar taak dezer dagen met „God and the King!”

Het tweede werk verscheen dit najaar in 't Hollandsch bij den uitgever DAAMEN; het derde kwam in 't Engelsch uit bij de firma METHUEN & CO te Londen en zal stellig het boek worden, waarmee DAAMENS bibliotheek het volgende jaar opent.

In deze trits schildert de bekwame schrijfster het leven en den arbeid van den bekwaamsten, den grootsten der *Oranjes*: den koning-stadhouder Willem III.

„Ik zal handhaven” laat ons hem zien in zijn vernedering, en schetst ons, hoe hij de redder wordt van zijn land en volk. „De Beschermers van het Geloof” maakt ons getuige van de wijze, waarop hij zijn levenstaak verricht gedurende de laatste jaren van den eersten oorlog met Frankrijk. „God and the King” zal ons medevoeren naar Engeland, getuige doen zijn van zijn kroning en hem teekenen als den aanvoerder, als de ziel van de groote coalitie tegen Frankrijk, die eerst ná zijn dood de zege behalen zou.

„De Beschermers van het Geloof” ligt thans voor ons.

Met dezen titel wordt niet, als men licht denken zou, de prins-stadhouder bedoeld, maar de koning van Engeland, die, sinds het Protestantisme daar zegevierde, aldus werd genoemd. Telkens als de schrijfster ons met het Engelsche hof in aanraking brengt, geeft ze ons een diepen indruk van het contrast tusschen den titel, dien *Karel II* droeg, en zijn Fransche gezinde politiek, die het „Geloof” zou ten onder gebracht hebben, in Engeland, in Nederland, straks in geheel Europa, had God het niet genadiglijk verhoed, door Willem III te gebruiken als instrument in Zijn hand om in de dagen van *Jakobus II*, die zich met lijf en ziel aan Frankrijk verkoopen zal, als de ware en echte „Beschermers van het Geloof” op te treden.

Het boek bestaat uit drie deelen.

In het eerste deel zien we, hoe de moeilijkheden zich steeds meer rondom den jongen Prins van Oranje verheffen.

O, zeker! het vaderland is voorloopig uit de hand der Fransen gered.

Na hun ongekenden voorspoed in 1672 kwam de stilstand, de achteruitgang in hun militaire ondernemingen en in '73 hadden ze voorgoed het grondgebied der Republiek verlaten; de oorlog werd thans in de Zuidelijke Nederlanden voortgezet.

Karel II, door zijn volk gedrongen, had in '74 te Westminster vrede gesloten en van dien kant was voorshands geen gevaar te duchten.

Nu werd van maand tot maand het verlangen naar den vrede sterker hier te lande.

De regenten-aristocratie, die in 1672 sidderend gebogen had onder den woesten storm der volkshartstochten en radeloos stond tegenover 's lands ellende, richtte zich weer wat op; de oude strijd tusschen de „Koningen des Lands” en het „Eminente Hoofd” begon opnieuw. Maar om de verloren positiën te herwinnen, dát begrepen 's lands overheden, was vrede onmisbaar.

De machtige koopmansstand, in déze eeuw nog zoo nauw aan de aristocratie verbonden, snakte naar den vrede, om de schade der oorlogsjaren te kunnen goedmaken.

En de „gemeene man,” nu het vaderland was bevrijd en de vijand door de hulpe Gods over de frontieren was teruggedreven, begreep niet, waarom de oorlog nog voortduurde, terwijl toch de Fransche koning zeer aannemelijke voorwaarden

bood en de krijg schatten verslond, die slechts met de grootste moeite konden worden opgebracht.

Tegenover hen allen staat Willem de Eenzame, die den oorlog wil, niet als doel, doch als middel, om zijn levenstaak te volbrengen, de bescherming van het Geloof en de redding van West-Europa uit den forschen greep van het absolutisme.

Een vrede, waarbij Frankrijk staan zou in ongebroken kracht; waarvoor de „bondgenooten” den prijs moeten betalen en die de Republiek doet nederliggen in valsche gerustheid, is hem te duur gekocht. Zijn geniale blik reikt over het Heden heen tot ver in de Toekomst . . . en de historie heeft hem in 't gelijk gesteld. De vrede van '78 is slechts een wapenstilstand geweest, waarbij al het voordeel was aan de zijde van Frankrijk; een nederlaag voor de staatkunde van den Prins; een triomf voor de Fransche politiek.

Van zeer groot gewicht is in deze jaren de houding, die Engeland aannemen zal.

En nu laat de schrijfster ons in het eerste deel zien, hoe *Karel II*, geslingerd tusschen het verlangen naar 't Fransche goud, en de noodzakelijkheid, om op goeden voet te blijven met de Protestantsche natie, valsch spel speelt. Eenerzijds een geheimen bode zendt tot Oranje, om te onderhandelen over een huwelijk met Mary, de dochter van 's konings broeder en opvolger; anderzijds connecties heeft met Frankrijk, welke diametraal staan tegenover elke nauwere verbintenis met het Huis van Oranje. Of liever nog, hoe hij het huwelijk gebruikt als lokaas, om den Prins in de val te brengen en zoo *Lodewijk XIV* te helpen: De onderteekening van den vrede moet beslist gaan vóór die der huwelijksacte.

Willem III zendt echter den bode met een besliste weigering terug; toont hem, volkomen op de hoogte te zijn van de intrigues van het Engelsche hof, en, tegenover de karigheid der Staten onverwachts geholpen door een Joodschen beursvorst te Amsterdam, hervat den krijg.

In het tweede deel zien we *Willem* hoofdzakelijk in Engeland, onderhandelend over zijn huwelijk. *Karel II* houdt er aan vast, dat als huwelijksche voorwaarde de vrede vóór den echt zal gaan. *Willem* blijft onverzettelijk en weet het tenslotte, mee door er op te zinspelen dat hij zich aan het hof van het Parlement en de partij der Whigs zou kunnen stellen, zoover te brengen, dat *Karel* zegt: „Gij zijt een oprechte kerel en gij zult uw vrouw hebben.”

Prinses *Mary*, wien de Prins zoo ongeveer als een bavian is afgeschilderd, brengt haar bruidsdagen weenende door, maar niets helpt haar en ze moet mee over den wijden waterplas, naar het onherbergzame Holland, waarnaar de Prins in het weelderige Whitehall het heimwee heeft.

De wittebroodsweken zijn nu juist niet erg gezellig; de omgang tusschen de beide echtgenooten is stroef; zelfs komt het tot een scène, als *Mary* zich een onschuldige uitspatting heeft veroorloofd.

De Prins kan zelfs in de verte niet vermoeden, wat die vrouw eens voor hem zijn zal. Hij heeft haar gehuwd tegen zijn zin. Uit politieke overwegingen. Om zich nader te verbinden met de Protestantsche partij in Engeland; om zodoende zijn invloed te vergroten aan 't hof van zijn oom; om er zoo noodig druk te kunnen oefenen in de goede richting. . . . maar allerminst uit liefde; hij, die haar ternauwernood kende, terwijl hun eerste ontmoeting, bij het blindemans-spel, harerzijds een opzettelijke belediging was, al had ze zich in jeugdige onverantwoordelijkheid zoover laten brengen.

En onderwijl gaat de historie voort.

De weegschaal blijft hangen tusschen Oorlog en Vrede. Totdat aan 't eind van dit deel de breuk tusschen *Karel* en *Lodewijk* noodzakelijk schijnt, en de Prins in vroolijke verwachting uitroept: „Koning *Karel* zal Frankrijk den oorlog verklaren!”

Het derde deel brengt van verschillende verwikkelingen de ontkenning.

't Blijkt voor prinses *Mary* goed te zijn, dat ze uit de Engelsche hoflucht is weggeleid. Ook zij ontkomt niet aan de bekoring, die zijns ondanks van den grooten *Oranje* uitgaat. Den man, voor wien ze eerst bang was; om wiens wil ze nachten lag te schreien bij 't hopelooze vooruitzicht, voor het leven aan hem verbonden te zullen worden, gaat ze thans achten.

Ze gaat iets voelen voor zijn levenstaak en ze gaat het „groot” achten, iemand die zulk een taak te volvoeren heeft, als vrouw terzijde te mogen staan.

Als dan een harer ooms uit Engeland overkomt en in haar een willig werktuig meent te vinden voor de kronkelvaardige Engelsche politiek, dan staat hij wonderlijk verrast, wanneer deze vrouw blijkt te staan aan de zijde . . . van haar man! Loslippig als hij is, laat hij iets van zijn verbazing aan den Prins zelf merken, en nu begint deze er iets van te vermoeden,

welk een kostelijk juweel de Goddelijke Voorzienigheid hem in déze vrouw heeft in den schoot geworpen, zonder dat hij iets daarvan vermoedde.

Ook wordt thans tusschen Oorlog en Vrede beslist.

De Prins kan het niet langer keeren: te Nijmegen komt de vrede tot stand. Maar van zijn afkeer geeft hij blijk door vier dagen ná den vrede, vóór hij nog officiële bevestiging gekregen had, den vijand als ten afscheidsgroot slag te leveren.

Bittere teleurstelling voor Oranje, die vrede!

Maar het wordt hem alles verzoet door de wijze, waarop nú zijn vrouw hem steunt.

Hier is iets nieuws op roman-gebied.

Achter in, heel aan 't eind van 't boek, „krijgen ze elkaar," *Willem en Maria!* Maar 't wonderlijkste is, dat ze hier elkander niet vóór, maar ettelijke maanden ná hun huwelijk krijgen.

Door dit alles heengeweven is nu de wonderlijke historie van Cornelis de Witt Jr., de zoon van den vermoorden Ruwaard; die samenweert tegen den Prins; in allerlei vermoeringen optreedt; doordringt in 's Prinsens huis en omgeving; intrigues smeedt met zijn vrouw, een Spaansche, en met zijn rotgenoot, een Ier . . . en tenslotte als de Prins hem de wapens in de hand geeft en voor hem „poseert," zouden we haast zeggen, tóch niet schieten durft, maar door *Willem III* zóó betooverd wordt, dat hij in 't eind in den laatsten slag nog strijdt onder de vanen van Oranje.

Zeer onderhoudend om te lezen; boeiend, spannend . . . en dat is ook een deugd . . .

Echter, zonder meer zou het toch zijn een roman als duizend andere.

De groote verdienste der schrijfster schuilt daarin, dat ze op déze wijze historie schrijft. Ze heeft wat van *Motley* en ze heeft wat van *Mevrouw Bosboom*. Maar toch is ze ook weer zichzelf, en ons volk heeft deze „vreemde" dankbaar te zijn, dat ze ons, in 't kleed van den roman, en met de verhaalgave der oude minstreels, zóó onze eigen historie laat verstaan.

P. BR.

Zwervelingen.

Kometen zijn niet zoo zeldzaam als we ons gewoonlijk voorstellen. Verleden jaar zochten we naar Halley's komeet, die ons in Mei bijna teleurstelde, en we vonden in Januari de schitterende „mijnwerkerskomeet," die even onverwacht verscheen als ze snel weer verdween. Dit jaar houden de sterrenkundigen zich alweer met een aantal kometen bezig, die door den kijker gezien kunnen worden, en één daarvan is zoo vriendelijk geweest zich sedert 16 September te vertoonen aan het groote publiek, dat over geen kijker beschikken kan. Ze stond een maand geleden des avonds in het N. W. laag aan den horizon, en had een duidelijken staart. Thans kunnen we haar niet meer zien, omdat ze te dicht bij de zon is gekomen. Het is de komeet 1911 C, de derde dus, die in dit jaar ontdekt is. De sterrenkundigen zijn al aan de komeet 1911 G, de zevende dus, die waarschijnlijk ook zichtbaar zal worden voor het bloote oog.

Een andere komeet, die dit jaar bijzonder de aandacht trekt, doch die alleen met den kijker te zien is, is de komeet van Encke. Dat is wel de komeet, die zich het meest laat zien, want zij volbrengt haar loop om de zon in drie jaar, drie maanden en achtien dagen. Haar baan is, gelijk die van alle kometen, die terugkeeren, een langgestrekte ellips; ze gaat niet zoo ver weg als Jupiter en komt niet dichter bij de zon dan Mercurius; ze blijft dus altijd in de buurt. In den zomer van 1908 is ze ook te zien geweest, en daarbij doet zich een groote merkwaardigheid voor: toen was haar licht veel minder sterk dan thans. Dat verschijnsel heeft reeds langer de aandacht getrokken; als haar stand ten opzichte van de zon en de aarde gelijk is, verschilt toch haar licht. Een Russische

sterrenkundige, Blacklund, die zich veel met deze komeet bezighoudt, heeft het vermoeden uitgesproken, dat de komeet niet bolvormig, maar lensvormig zou zijn als een brilleglas; ditmaal zouden we dan de schijf voor ons hebben, en den vorigen keer den rand. Andere geleerden willen echter van deze verklaring niet weten, omdat het een uitzondering zou zijn op den regel; een betere verklaring weten ze echter ook niet.

Een andere merkwaardigheid van Enckes komeet is, dat haar omloopstijd steeds korter wordt. Ze kwam in het midden der vorige eeuw elken keer twee en een half uur vroeger dan ze verwacht kon worden, op hetzelfde punt terug. En de menschen, die voor alles een verklaring zoeken, hebben vermoed, dat ze op haar weg een stofwolk passeert. Het klinkt wel wat vreemd, een stofwolk in het heelal, maar zoo heel vreemd is het niet; we kennen immers ook in het heelal de meteorostenen, en we weten, dat b.v. de komeet van Biela, die alle zeven jaar kwam, sedert 1852 niet teruggekomen is. Op den tijd, dat ze behoorde te komen, zag men later een menigte vallende sterren, kleine stofdeeltjes, die, waar ze in onze lucht komen, gloeiend worden, zichtbaar worden en vergaan. Wanneer nu onze komeet op haar weg zulk een stofwolk ontmoet, zal die haar loop vertragen; de aantrekking der zon blijft intusschen dezelfde, en daardoor maakt de zon haar kring een beetje kleiner, zoodat haar weg korter wordt. Al gaat ze dus iets langzamer, ze legt toch den weg in korter tijd af. Een verschil van derdehalf uur op 1200 dagen is niet zoo groot; gaat het zoo door, dan zal haar weg eerst na duizenden van jaren zoo klein worden, dat ze op de zon stort, een gebeurtenis, waar de zon niet veel van gewaar wordt, omdat de stofmassa van de komeet zoo klein is, vergeleken bij de ontzaglijke massa van de zon. Maar het vreemdste van het verschijnsel is, dat het inkorten van den tijd niet geregeld doorgaat; men heeft in de laatste tijden het ook beleefd, dat Encke bijna precies op tijd kwam, dat het verschil althans kleiner was dan 2 $\frac{1}{2}$ uur. Daarom denkt de genoemde Blacklund, dat die stofwolk ook in beweging is, en niet overal even dicht, zoodat de komeet er den eenen keer gemakkelijker door gaat dan den anderen.

Merkwaardige dingen in den loop van een zoo nietig hemellichaam als de komeet van Encke. Doch in Gods wonderlijke schepping is niets nietig. Elk hemellichaam gaat zijn bepaalden weg, door God hem aangewezen. Aan ons de taak, om die wegen te zoeken, ook al kunnen we ze niet verklaren.

A. L.

VRAGENBUS.

M. J. Z. te L. — *De pijn achter in den neus*, waarover u schrijft, is van nerveuzen aard. De vorming van een zweer of ettering is niet te vreezen. Daar twee artsen uw neus grondig onderzocht en niets gevonden hebben, kunt u in dit opzicht gerust zijn. Wij raden u aan, de proef te nemen met *Gelsemium D 6*, tweemaal daags vijf druppels in te nemen. Helpt dit niet voldoende, dan is electriciteit te beproeven en wel zwakke galvanische stroomen met de twee polen op den nek en op den neuswortel. Als u zelf een toestel hebt met galvanometer, kunt u een stroom van 1 à 2 milli-ampère nemen, in 't andere geval moet u u tot een arts wenden, die electrotherapie uitoefent. Sterke stroomen zijn in elk geval te ontraden, ook de faradische stroom zou meer kunnen bederven dan goed maken.